

OB NOVEM ZAKONU O VISOKEM ŠOLSTVU

Bruno Hartman

Slovensko visokošolsko knjižničarstvo je z novim zakonom o visokem šolstvu¹ dobilo delovne naloge in položaj, kakršne narekujejo naloge in položaj visokošolskega knjižničarstva v razvitih družbah sodobnega sveta. V zakonu o visokem šolstvu iz l. 1969² so knjižnice omenjene v 8. členu le posredno kot »zavodi za opravljanje drugih nalog v zvezi z dejavnostjo visokošolskih zavodov«. V zakonu o visokem šolstvu v Socialistični republiki Sloveniji (prečiščeno besedilo) iz l. 1965³ pa niso bile omenjene niti posredno.

Novi zakon je v tem pogledu prelomen: v 10. členu našteva med delovnimi organizacijami, ki jih »visokošolske temeljne in delovne organizacije, skupnosti in univerze lahko ustanovijo v soglasju z ustrezno izobraževalno in drugo samoupravno interesno skupnostjo«, tudi knjižnice. Njihovo mesto in položaj v visokem šolstvu sta vsebinsko in organizacijsko zelo jasno označena v 3. členu zakona, v katerem je zapisano, da visoko šolstvo »organizira knjižničarsko, dokumentacijsko in informacijsko dejavnost za potrebe visokošolske dejavnosti ter jo vključuje v informacijsko-dokumentacijski sistem«. S takšno formulacijo je presežena formula zgolj visokošolske knjižnične mreže ali dokumentacijske in informacijske službe, vključene v »informacijsko mrežo«, kakor jo nalaga visokošolskim delovnim organizacijam zakon o raziskovalni dejavnosti iz l. 1970⁴.

Univerze, obvezne združbe visokošolskih delovnih organizacij, po določilu 29. člena novega zakona »spodbujajo delovanje visokošolskega informacijskega sistema in pri tem delovanju sodelujejo.«

Če določila strnemo, spoznamo, da mora imeti vsaka univerza na Slovenskem informacijsko-dokumentacijski sistem, katerega integralni del je univerzno knjižničarstvo. V ta sistem morajo biti vključene vse univerzne knjižnice, pa naj so organizacije združenega dela (samostojne univerzne knjižnice, kot so NUK, CTK, VŠK), temeljne organizacije združenega dela (fakultetne knjižnice, knjižnice na visokih in višjih šolah) ali organizacijske enote z določenimi

pooblastili v sestavu temeljnih organizacij združenega dela (knjižnice oddelkov).

Ker visokošolski informacijsko-dokumentacijski sistem omogoča visokemu šolstvu, da razvija znanost, raziskovalno dejavnost in vzgojnoizobraževalne procese, torej da opravlja svoje temeljne naloge, je ta informacijsko-dokumentacijski sistem integralni del organiziranega visokega šolstva — univerze. Tako so pojmovala ta sistem visokošolske delovne organizacije, ki so 12. junija 1975 podpisale samoupravni sporazum, da se združijo v Univerzo v Mariboru. Med sopedpisnicami je tudi Visokošolska in študijska knjižnica v Mariboru, ki je bila tako izenačena v pravicah z visokošolskimi delovnimi organizacijami. Vključitev osrednje knjižnice mariborskega visokega šolstva v univerzo je izšla iz preudarka, da osrednje univerzne knjižnice ni mogoče imeti zunaj informacijsko-dokumentacijskega sistema univerze. Takšen položaj bi ne bil samo nelogičen, marveč bi tudi zavrl razvoj tega sistema⁵.

Podpisnice samoupravnega sporazuma o združitvi v Univerzo v Mariboru so skrb za »obravnavanje vprašanj s področja knjižnične, informacijske in dokumentacijske dejavnosti univerze in podpisnic« naložile stalni komisiji odbora za študijsko in raziskovalno delo⁶.

Oblikovanje mariborskega informacijsko-dokumentacijskega sistema bo potekalo ali po posebnem dogovoru v univerzo vključenih visokošolskih delovnih organizacij ali po samoupravnem sporazumu med njimi. Knjižnice v tem sistemu bodo morale prevzeti določene obveznosti in naloge, ki bodo izhajale iz teoretično dobro pripravljenih izhodišč zlasti za informacijsko in dokumentacijsko dejavnost, katerima doslej še ni bila posvečena vsa pozornost.

Organizacijska trdnost informacijsko-dokumentacijskega sistema mariborske univerze bosta krepili še dve organizacijski povezavi. Knjižnice na mariborski univerzi se bodo mogle znotraj skupnosti knjižnic Slovenije združevati po »teritorialnem načelu kot po vrsti dejavnosti«⁷, povezane pa bodo tudi v organizaciji slovenskega visokošolskega knjižničarstva; le-to bo organizirano v visokošolskih knjižničnih centrih SR Slovenije, katerih delo bo povezovala in usklajevala Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani⁸.

Kljub temu, da novi zakon o visokem šolstvu zelo lapidarno obravnava visokošolsko knjižničarstvo, ga termin »informacijsko-dokumentacijski sistem« zaobsega v vsej njegovi moderni vsebini in organizaciji. Seveda pa bo naloga slovenskega visokošolskega knjižničarstva, da bo to moderno vsebino in organizacijo tudi vedno zno-
va uresničevalo.

Problemi knjižničarstva na ljubljanski univerzi od njene ustanovitve dalje, nato pa tudi na drugih slovenskih visokošolskih zavodih so bili v preteklosti nemalokrat tako zapleteni, da so tudi v njegovih odličnih teoretikih in praktičnih načelih upanje v njegov razvoj (denimo prof. dr. Franceta Kidriča, prof. dr. Mirka Rupla). Vendar se zdi, da sta moč argumentov današnjega slovenskega knjižničarstva, pa tudi spoznavna moč naše družbe le tolikšni, da so moderni nazori o sodobni knjižničarski, informacijski in dokumentacijski dejavnosti končno le dobili mesto v zakonskem dokumentu.

Viri:

¹ UL SRS 32 (1975) št. 13 (13. maj)

² UL SRS 26 (1969) št. 9 (20. marec)

³ UL SRS 22 (1965) št. 14 (22. april)

⁴ UL SRS 27 (1970) št. 26 (23. julij)

⁵ O kvarnih posledicah takšne organizacije za zagrebško univerzo je zapisal prof. dr. Božo Težak: »...primarno se radi o sveučilišnoj biblioteci koja je veza između nas i svijeta. Nalazimo se, dakle, pred velikim zadatkom i ne smijemo više ponavljati pogreške koje su počele još 1942. godine kad je ova Biblioteka izuzeta iz Sveučilišta. Njen je ograničeni fond postao fetiš, a ne stručna pomoć u organizaciji potrebnih nam informacija i komunikacija.« (Zaključci komisije za gradnju Nacionalne i sveučilišne biblioteke SR Hrvatske sa sjednice održane 6. prosinca 1974. godine.)

⁶ 24. člen Samoupravnega sporazuma o združitvi v Univerzo v Mariboru, 12. junij 1975

⁷ 11. člen osnutka Statuta Skupnosti knjižnic Slovenije

⁸ 21. člen predloga Zakona o knjižničarstvu. — Republiški komite za kulturo, 5. april 1975